

Glimtar ur mitt liv

Första perioden

Om jag delar in mitt liv i tioårsperioder, så börjar den första söndagen den 24 augusti 1884 då jag föddes i ett hus på Repslagaregatan 19 Uppsala. Jag är alltså söndagsbarn med dess alla förtjänster, då jag dessutom är född med så kallad segerhuva, det vill säga en skinnbit av fosterhinnan satt fast på huvudet som en mössa. Enligt de gamlas tro skulle den som var född på detta sätt ha stor framgång i livet. Karl XII var född med segerhuva och det var därför han hade så stor framgång. Men om jag haft någon nytta av allt detta, kan vara en omtvistad sak.

Min första motgång inträffade vid treårsåldern då min mor dog. Jag fick därför bo hos min mormor i ett par års tid tills far gifte om sig, varefter jag åter fick flytta hem igen. Det var vid denna tid arbetslöshet i Uppsala, så far tog familjen med sig och flyttade till Lövstaholms herrgård i närheten av Sigtuna. Där började jag skolan och lärde mig läsa, simma och narra fisken att nappa på metkroken. Efter ett par år köpte far ett mindre ställe i Vassunda mittemot Skokloster. Under denna tid kunde jag inte göra så stor nytta annat än med lättare arbeten såsom rensning, bärplockning, potatisplockning och dylikt. Jag minns att jag en hel vecka gick och körde tröskverket åt en bonde för 1 kr. och 50 öre samt maten, det vill säga hela 25 öre per dag. Vad detta arbete innebar vet knappast någon ungdom nu för tiden. Det var att gå runt efter ett par hästar i 45 minuter och sedan vila 15 minuter ifrån kl. 7 på morgonen till 7 på kvällen med uppehåll för middagsrast och kafferaster. Mor blev sjuk och måste till Uppsala sjukhus för operation och blev liggande där nära ett år varför far sålde stället och vi flyttade tillbaka till Uppsala, där far sedan blev till sin död 1911, och där jag slutade min skolgång.

Andra perioden

Under nästa tioårsperiod började bekymret för brödbiten. Det började med tidningsförsäljning under skollovet och på lediga stunder på kvällarna. Jag var även med en vecka på skogsplantering vid Stora Gottsunda gård, söder om Uppsala. Vi fick hela 75 öre per dag och maten samt husrum i en hölada. Där såg jag för första och enda gången i mitt liv en vild vit råtta. Lite affärsteknik har man alltid haft. Då man sålde tidningar var det en tidning som hette Dagen och kostade 2 öre, Stockholmstidningen kostade 3 öre. Då man skulle ge 3 öre tillbaka på en 5 öring hittade man aldrig någon 1 öring beroende på att man hade alla 1 öringar i en ficka och de övriga slantarna i en annan. Var det då någon riktigt envis så fick man väl plocka fram en 1 öring, men för det mesta fick man behålla den och det gick ibland att tjäna en 10 öre extra på detta sätt.

Då jag fyllde 13 år slutade jag skolan vid midsommartiden och i juli började jag hos en trädgårdsmästare Andersson Svartbäcksgatan 44 Uppsala. Jag fick 60 öre om dagen eller 3,60 i veckan. Andersson bjöd 3,50 men jag tyckte 3,60 inte var något och hålla på och han skrattade gott och tyckte detsamma. Det var ett hyggligt folk och de bjöd på kaffe alltemellanåt, under januari-mars fick jag ledigt för då klarade de sig själva. Jag började förresten gå och läsa för prosten under vintern och den 1 april började jag åter hos honom för en lön av 50 kr för tiden 1 april – 31 december, maten och fritt de dagar jag gick och läste. Sedan jag vid årsskiftet slutat hos Andersson arbetade jag i en del

andra trädgårdar såsom Uppsala Trädskolor och stadsträdgårdar, Krusenbergs trädskolor m.fl. Vid Krusenberg hade jag min första förälskelse, men blev slagen av brädet av en kamrat i trädgården. Vi slogs två gånger men vi var inte värre osams än att då vi slutade anställningen på hösten, vi gjorde sällskap till Drottningholms slott för att söka plats. Det fanns inte plats för mer än en av oss och han fick ta platsen, och jag reste hem igen till Uppsala och tog plats hos en bonde i Östervåla där jag fick lära mig sköta plog och lie.

Årsskiftet 1900 firades både i Sverige och utlandet med stora festligheter. Det är ju inte alla som får uppleva ett nytt sekel och det hölls tal från Uppsala slottsbacke, i Odenslund m.fl. ställen. Kyrkorna, restauranger, cigarrhandlarna och kaféerna voro öppna till kl. 1 på natten och mycket folk var i rörelse. Själv var jag jämte några andra pojkar på frälsningsarmén och hörde musiken när klockan slog tolv och kanonsaluten dånade från slottsbacken. Den 22 januari dog Englands drottning Viktoria vilken regerade i 64 år. 1901 sändes även det första telegrammet över Atlanten, det bestod endast av ett ord, ett S, men väckte oerhört uppseende. 1903 företogs den första verkliga flygningen, då Vilbur Wright den 17 december höll sig uppe en kortare tid med ett plan som han och hans broder konstruerat.

Tredje perioden

Min tredje period börjar med att jag tog värvning till Upplands artilleriregemente och förlagd till Uppsala. Detta regemente blev tillsammans med flera andra indraget efter första världskriget då det skulle bli evig fred på jorden enligt socialdemokraternas lära. Där var jag i tre år och fick lära mig sköta hästar och i konstapelskolan räkning och skrivning samt allmänbildande ämnen. Allt detta har jag många gånger senare haft mycken nytta av. På hösten 1907 slutade jag min tjänst vid regementet och arbetade därefter på flera ställen i Uppsala, Gävle m.fl. platser. Från våren 1909 till i oktober 1910 var jag hos en lantbrukare i Fansta Bälinge socken. Där anlade jag ny trädgård och rustade upp den gamla. Jag planterade 20 fruktträd och ett 30 tal olika bärbuskar, anlade hallon-, jordgubbs- och grönsaksland samt ett par drivbänkar. Jag minns särskilt att jag fick så mycket gurkor av sorten Arbogagurkan att dom kunde ge bort rätt mycket till släkt och vänner. Trädgården användes endast för eget behov. Då jag 1953 besökte min broder såg jag att fruktträden fanns kvar.

I augusti 1910 kom en kväll en broder till John Hansson in till mig med en tidning i vilken det stod en annons att Karlskoga Praktiska skola sökte en vaktmästare och trädgårdsmästare från den 15 oktober. Han tyckte att jag skulle söka platsen, vilket jag gjorde och fick bland 18 sökande densamma. På kvällen kl. 9 den 10 oktober var jag i Karlskoga och träffade där för första gången den flicka som den 22 februari 1913 skulle bli min ledsagarinna genom livet. Vid praktiska skolan, senare omdöpt till Karlskoga Praktiska Läroverk, var jag i 13 år. Min begynnelselön var 30 kr. i månaden och mat samt husrum. När jag sedan 1913 gifte mig blev lönen ändrad till 100 kr. i månaden samt rum och kök i Röda stugan. 1912 övertog jag all skötsel av trädgården och den praktiska undervisningen av de kvinnliga elevernas trädgårdsskötsel samt året därpå även den teoretiska undervisningen. För detta fick jag 100 kr. i månaden. Förut hade en trädgårdslärlarinna undervisat i dessa ämnen och haft sin del i skötseln av trädgården. När vi gifte oss betalade vi allt kontant som vi behövde vid bosättningen. Amanda hade av sin lilla lön av 10–12 kr. i månaden sparat några 100 kr. och jag hade även fått ihop något. Nästan 300 kr. lånade jag av rektor Lindholm och betalade tillbaka med 50 kr. i månaden.

Axel och Amandas förlovningsfoto 1912

Julen 1912 var Amanda och jag för första gången ut på långresa. Vi var då till Uppsala och hälsade på släkt och vänner. Det var en blöt decembermånad. Vid Ervalla stod ängarna under vatten så att de små höladorna stod liksom i en sjö och Amanda undrade varför de byggt ladorna i sjön.

Tiden 1904–1913 var märkliga år på mer än ett sätt och kännetecknas med krig, stora olyckor samt uppror här och var men även stora upptäcktsfärder och uppfinningar gjordes. Krig fördes mellan Ryssland och Japan, där ryssarna förlorade hela sin flotta och led stora förluster. Turkiet och Italien krigade i Afrika där Turkiet förlorade Tripolis. Balkanstaterna och Turkiet var ihop sig ett par gånger och turkarna förlorade allt sitt europeiska område utom Konstantinopel med en landremsa invid staden. I Sverige upplöstes den nära 100 åriga unionen mellan Sverige och Norge,

vilket höll på att urarta till krig men avvecklades fredligt. 1907 den 8 december dog Sveriges konung Oskar II vilken regerade i 43 år och 1909 utbröt en stor strejk i Sverige varvid 300 000 arbetare voro invecklade. Nordostpassagen mellan Amerika och Asien upptäcktes av norrmannen Amundsen vilken även efter stora strapatser planterar norska flaggan på sydpolen, och för första gången kommo två män med sina fartyg fram till nordpolen nämligen Albert Cook och Robert Peary. Fransmannen Blieriot flög över engelska kanalen och därmed börjar flygningens historia. Sånings- och skördemaskiner kommo i bruk i jordbruket och gävo därmed ett lättare arbete och större skörd. Jordbävning i San Fransisco dödade 500 människor och i Italien vid Messina dödades 70 000. Atlantjätten Titanic sjönk i Atlanten efter en sammanstötning med ett isberg där 1600 människor drunknade.

Fjärde perioden

Så börjar min fjärde 10 årsperiod med att allt mörkare moln uppstiga på den politiska fronten. I Sarajevo, Serbien nuvarande Jugoslavien, mördades den 28 juni, den österrikiske tronföljaren och trätan mellan stormakterna blev allt häftigare med följd att den 28 juli förklarade Österrike Serbien krig. På den tiden överföll ingen stat den andra utan att förklara den andra krig, nu för tiden har detta blivit gammalmodigt och nu är det bara att slå till först. Den 1 augusti förklarade Tyskland Ryssland krig och sedan följde slag i slag den ena staten efter den andra tills hela karusellen var i gång.

I Sverige ringde kyrkklockorna i flera timmar den 1 augusti för att kalla landstorm och värnpliktiga under fanorna. Polis och andra ordningsmän slog upp kungörelse på alla offentliga platser med

meddelanden vilka årsklasser av de värnpliktiga som skulle infinna sig vid regementena. Det fanns ingen radio och inga bilar, endast tidningar och anslag och de inkallade fick ta sig fram till häst, cykel eller fots till järnvägsstationerna, men på ett par dagar var Sveriges krigsmakt mobiliserad. Som vi vet blev Sverige aldrig indraget fast det nog hängde på håret många gånger. Jag var utkallad en gång till Gottsunda och samma vecka kriget slutade stod jag åter på tur, men slapp undan. Under kriget fick vi slita ont många gånger, det var smått om mat och andra förnödenheter och en mycket dålig organisation med fördelningar. All import var stoppad och Sveriges jordbruk var vid den tiden ej i stånd att förse landet med livsmedel i tillräcklig mängd. Kom så därtill den kalla vintern 1917 då säden frös bort så förstår man hur det var. Som slutresultat av kriget blev som vanligt att alla förlorade och ingen vann. Tyskland och Ryssland förlorade en del områden och kejsarna fördrevs eller mördades samt blev republiker. Österrike och Turkiet föllo sönder i smådelar. Frankrike, England och Amerika vunno väl många fördelar men förlorade i grund och botten ändå.

Under kriget hade jag mycket arbete med att sköta skolan och elevernas ransoneringskort. Det var mycket folk på skolan som skulle ha mat, över 300 elever en vinter och bränslefrågan var också en sak som var svår. Det gick åt en 5 meter ved om dagen till spisar, kaminer och panna. Det fanns inget annat att elda med men det gick en dag efter den andra och när ransoneringen slutade 1919 drog både jag och många en lättnadens suck. I slutet och efter kriget blev det en väldig arbetslöshet. Stora affärsföretag, banker och småföretagare gick i konkurs på så att säga på löpande band. Till och med AB Bofors höll på att stupa över ända. Staten inrättade en arbetslöshetskommission i dagligt tal kallad AK som skaffade arbete med skogshuggning, vägförbättringar och dylikt men bestämde lönen en bra bit under den fria marknadens löner, därför att arbetarna själva skulle försöka skaffa sig arbete. De som inte kunde få annat än AK-arbete fick både frysa och svälta.

Den första flygaren över Karlskoga var en fransman som 1914 flög över Karlskoga en stund, den nästa var ingenjör Schjölins son som gick ner på Karlbergsområdet ungefär där Karlbergsskolans idrottsplats nu är. Bilarna började komma till Karlskoga i slutet av kriget. Det var inte bekvämt som nu, en plank på ett par bockar var bussen till Örebro, men man kom fram och åter på en halv dag. Järnvägen tog hela dygnet. Som nyhet började rundradion uppträda 1923 både i Sverige och utlandet. En stor jordbävning i Japan kostade 100 000 människor livet.

Larssons handelsträdgård

1920 fick Amanda och jag en son och nu började alltmer den tanken att tränga på att jag skulle skaffa mig något eget, t.ex. ett mindre jordbruk med handelsträdgård. Vi var också och såg på några mindre ställen men fastnade till slut för att köpa ett jordområde i Karlberg, bygga och anlägga själva och 1922 på våren köpte vi 10 tunnland, byggde uthus, lade grund till manbyggnaden m.m. och 1923 byggde vi manbyggnad och i augusti flyttade vi in i eget ställe och därmed var min 13 åriga arbetstid vid Praktiska läroverket slut och en ny period börjar.

Femte perioden

Till en början hade vi full sysselsättning med att arbeta upp handelsträdgården och jordbruket. Vi skaffade kor, höns och grisar, skaffade 350 st. bänkfönster och byggde växthus. De produkter som frambringades såldes på torget, mjölken till mejeriet, Praktiska skolan och privata, äggen bytte Amanda bort hos Enok Olsson mot andra matvaror och fick på detta sätt lite mer betalt för dem. Arbetsamt var det för oss båda två, det var ingen åttatimmars dag utan vi började i ladugården kl. 6 och sen var det full fräs till 9–10 på kvällen, men det var roligt. Vi visste ju att vi arbetade för oss själva. Och tiden gick, vi betalade räntor på lån och växlar i rätt tid, och det var höga räntor 7% på stående lån i Sparbanken och 8–9% på växlar, gjorde avbetalningar på lånen och fick förtroende på banken och hos enskilda. Hemmaförsäljningen ökade år från år, byggnadsverksamheten kom igång och därmed försäljning av fruktträd och plantor. Jag åtog mig skötseln av enskilda trädgårdar, dock ej grovarbeten utan sådd och plantering och dylikt. Jag hade ett tag över 100-talet dylika trädgårdar där jag såg till fruktträden, planterade och sådde. Jag passade då på och bjöd ut frö av alla slag, plantor och träd och på detta vis såldes mycket. Jag hade på morgnarna då jag gav mig iväg cykeln fullastad både fram och bak och ibland en säck i ramen så att jag fick leda cykeln.

Amanda och Axel vid drivbänkarna

1926 köpte jag min första radio med högtalare på väggen. Nog var det konstigt när man hörde dem spela i Tyskland. Vi var bjudna till rektor Lindholm på nyårsafton 1925, rektorn hade fått en radio med hörlurar i julklapp och då vi hörde nyårsklockorna ringa i Stockholm och Berlin tyckte vi alla att det var ren trollkonst. Visst var det många störningar i hörlurarna men underbart i alla fall. 1929 var en kall sommar med dålig skörd. Vi hade slädföre 1–3 maj och stark frost den 27 juni så att potatis och skärbönor blevo svarta. Samma år kom en folkspillra från Ryssland hit till Sverige, de så kallade svenskbyborna men sina konstiga namn. Dessa människor voro ättlingar efter Karl XII krigare som blivit kvar i fångenskap i Ryssland. De hade bevarat svenska språket genom alla tider. Många av dem bosatte sig på Gotland och äro kvar där ännu.

På torget 1928 (vid X)

Den 19 februari 1931 går rektor Lindholm ur tiden och gravsattes på gamla kyrkogården, där Praktiska läroverkets elevförbund senare reste en minnesvård över honom. 1933 gick den starkaste stormen under min Karlskogatid över trakten och vräkte omkull skog och ledningar. Vi blevo utan elkraft i tre dagar på grund av att alla ledningar mellan Strömforsen och Karlskoga var söndertrasade. Som tur var hade jag under veckan burit in de flesta bänkfönstren, men ett 15-tal var kvar ute. Av dessa fanns inte något på sin plats utan voro

Den 19 februari 1931 går rektor Lindholm ur tiden och gravsattes på gamla kyrkogården, där Praktiska läroverkets elevförbund senare reste en minnesvård över honom. 1933 gick den starkaste stormen under min Karlskogatid över trakten och vräkte omkull skog och ledningar. Vi blevo utan elkraft i tre dagar på grund av att alla ledningar mellan Strömforsen och Karlskoga var söndertrasade. Som tur var hade jag under veckan burit in de flesta bänkfönstren, men ett 15-tal var kvar ute. Av dessa fanns inte något på sin plats utan voro

bänkfönstren, men ett 15-tal var kvar ute. Av dessa fanns inte något på sin plats utan voro

omkringslängda här och var. Ett hängde i en ek vid vägen och ett i ett äppleträd. Jag har alltid haft glasförsäkring och jag fick ut vad glaset kostade, men förlorade ändå en tia på arbetet.

Sjätte perioden

Min sjätte period börjar med att både Amanda och jag 1934 firar våra 50-årsdagar. Vi blev båda uppvaktade av släkt och vänner, och allt var frid och fröjd. Karlskoga började bygga ut sig till storstad. På Karlbergsområdet började Svensson, Karlbergs gård, Gust. Pettersson, jag och flera stycka ut tomter vilka såldes innan lantmätaren hunnit få dem färdiga. Visst var tomterna billiga 400–700 kr. styck. Jag kanske sålde billigast men jag räknade med att ju fler som bygger och bosätter sig här omkring ju fler kunder kan jag påräkna. Detta var också rätt räknat för sedan Karlbergsområdet blivit färdigbyggt har kunderna blivit många. Jag utvidgade handelsträdgården med större växthusutrymme och fler bänkar, men slutade med jordbruket och sålde alla mina djur till Karlbergs gård. Hemmaförsäljningen börjar nu bli större än torgförsäljningen, särskilt av plantor och trädskolsalster. Det börjar bli fart på alla områden i Karlskoga. AB Bofors utvidgar och tar in folk från alla håll. Karlskoga börjar bli en nybyggerstad, en myckenhet av villor bygges för ännu får var och en bygga utan byggrestriktioner, detta är en av socialisternas senare uppfinningar. I slutet av 30-talet börjar storhusbyggena med sina hyreskaserner.

Axels första bil, fotot taget 1938

Och så är vi framme vid olycksåret 1939 då åter världen sattes i brand. Fröet från fredsslutet i Versailles hade grott. Erik och jag var just på väg till Kumla efter blommor då vi i bilradion hörde meddelandet att tyskarna marscherat in i Polen. Sverige lyckades även denna gång hålla sig utanför konflikten. Allt var bättre ordnat med ransoneringarna än förra gången, jordbruket kunde fullt försörja befolkningen så denna gång behövde ingen gå och svälta, fast det var nog brist på en del förnödenheter, särskilt kol och olja. 1940 blev Karlskoga stad med omkring 30 000 innevånare och nu blev det fart på storbyggena.

Vintrarna 1940–1943 voro bland de kallaste man kan tänka sig och härjade svårt bland fruktträd och ömtåligare växter. Erik var ute och fullgjorde sin värnplikt och jag var ensam om att sköta eldningen i växthusen, vilket var ett svårt problem för det fanns inget annat än ved, men det fick vi så mycket vi behövde som tur var. För våran del frös alla plommon- och päronträd bort samt en myckenhet

blomplantor. Och därmed slutade den sjätte perioden med krig, kyla och förluster och nästa börjar i ovisshetens tecken hur allt skall sluta.

Sjunde perioden

1944 gifte Erik sig, och fick med sin hustru Margit i första omgången två stycken små rara flickungar. Vi redde dem ett hem i våran stuga. Fyra år senare fick de även en son, så att om allt går väl finns det

Små rara flickungar

möjlighet att Larssonnamnet fortlever och kanske även trädgården.

1945 slutade kriget med att fred slöts, men med hårda villkor att något liknande knappast förr sett dagen. Det blev alltså en bra planta till nästa krig. Under och efter detta krig har ingen arbetslöshet rått, utan det har istället varit knappt om arbetsfolk så att många arbetare införskaffades från utlandet. Både från Tyskland, Italien och de nordiska länderna. AB Bofors ökade ut sin verksamhet och började 1944 bygga i Kilsta där nu stora fabriker med järnväg är i gång. 1947 var åter en kall vinter med förstörelse i släptåg, då hade jag insatt oljeeldning i växthuset så eldningen var lindrigare än under föregående kalla vintrar.

Jag fortsatte med att stycka och sälja tomter. Den sista biten köpte staden för att ha till parkanläggning vid Karlbergsskolan så nu har jag inte mer än ungefär två tunnland kvar av hela egendomen men det räcker till byggnadsplats och trädgård. Jag betalade 10 000 kronor för jorden när jag köpte vilket många ansåg att jag aldrig skulle klara av. Nu har jag sålt jord för 35 000 kronor och har som ovan sagts ändå 2 tunnland kvar, så allt tycks ha gått bra. Det kanske ligger ändå något under tanken söndagsbarn och segerhuva.

1950 dog Gustav V efter en regeringstid av 43 år och efterträddes av sin äldsta son Gustav Adolf vilken var på Karlskogabesök 1953. Då det var ett väldans ståhej här i Karlskoga och Bofors. 1952 invigdes Karlsbergsskolan lagom till att Eriks flickor skulle börja skolan. De fick kort skolväg, endast ett par minuters väg.

Staden har byggt ut sig åt detta håll med stora hus och tät bebyggelse och nu är hemmaförsäljningen den enda rådande. Torget slutade vi för några år sedan, och vi kan icke odla allt som nu säljs hemma utan vi måste köpa ganska mycket. Vi har också byggt till en särskild affär till växthuset för att kunna betjäna kunderna på bästa sätt. Ett hus är anslutet till affären så att kunderna kan gå och välja i växthuset vilket de gärna vill och tycka om.

Åttonde perioden

Och så har även denna period gått till ända, och den åttonde börjar ned att jag överlåter trädgården till Erik vid årsskiftet 1954–1955. Han får nu försöka att fullfölja mitt arbete och han har bättre förspant än vad Amanda och jag hade det 1922. Och jag hoppas att det skall förunnas honom samma lycka som för oss att kunna arbeta sig framåt. Det var ju egentligen för hans skull som vi köpte och började här i Karlberg. Han har nu också barn att tänka på och kanske någon av dem kommer att fortsätta där farfar och farmor började. 1955 var en ovanligt varm och torr sommar, frilandsväxterna och krysantemumen led av torkan och lämnade dålig skörd, men gurkor och tomater trivdes bra så

året blev ändå ganska bra. 1956 däremot var kall och regnig, det blev inte sommar förrän i september, men september och oktober var varma och fina. Frilandsväxterna och krysantemumen blev sena men bra, potatisen blev rekord, men av gurkor vart det nästan missväxt både i växthus och bänkar. Allt som allt har de två första åren gått bra för Erik.

När jag var hos trädgårdsmästare Andersson, Svartbäcksgatan i Uppsala, väckte han mitt intresse för botaniken genom att visa mig en del vilda växter och lärde mig namnet på dem. Den första jag lärde var Korsörten (*Senecio vulgaris*), sedan dess har jag lärt mig bra många flera. Ett tag hade jag över 1 000 vilda växter pressade och uppsatta på herbarieark. Jag skänkte de flesta av dessa till Praktiska läroverkets realskoleavdelning, men sålde även en hel del till realskoleelever. Det var för mig ett stort nöje att på lediga stunder ströva omkring i skog och ängar för att leta efter nya växter i sällskap med Amanda, Praktiska skolans elever eller någon annan intresserad person. Många gånger gick jag även ensam. Ibland gick det att få se något intressant. Vi hittade t.ex. Skogsklockan (*Campanula cervicaria*) strax intill Högåsens station, Kung Karls spira (*Pedicularis spectrum carolinum*) på en kärräng ovanför Valåsen. Där fann vi även Kungsängsliljan (*Frittilaria meleagris*) men om den var förvildad från Valåsens trädgård eller om någon fågel har kunnat föra frö med sig från kungsängarna utanför Uppsala går nog aldrig att få reda på. Trädgårdsmästaren på Valåsen sade att den icke odlats i Valåsens trädgård i hans tid och han hade varit där i 30 års tid.

På slutningen från Valåsens gård ner mot sjön Möckeln växte många sorters växter, där var en skattgömma för botanister. På södra kyrkogårdsmuren fanns förr (*Sedum rupestre*) men den kom bort när muren höjdes efter första världskriget som AK-arbete. Jag har sedan flera gånger letat efter den, men den är nog borta. Den finns annars endast i Bohuslän vildväxande. Ögonljuset eller som den också kallas Månklockan (*Pyrola uniflora*) finns i skogen åt Kärna där även Tallörten (*Monotropa hypopitys*) lever på gran- och tallrötter. Den gula Svärdsililjan (*Iris pseudacorus*) lyser gul och vacker i Knappfors liksom Blomvassen (*Butomus umbellatus*) med sina ljusröda blomklasar lyser upp Forsbybäcken och Strandprisan (*Veronica longifolia*) med sina blå blomspiror synes på långt håll från landsvägen vid Svartälven. Men det finaste var ändå när jag 1918 var på bärplockning i Kampdalen på bredgårdsskogen där jag fann själva Skogsfrun (*Epipogium aphyllum*). Denna orkidé är vad blommorna beträffar ingen storhet som t.ex. Guckuskon, men den är en av de ovanligaste växter som finnes därför att det kan dröja flera år mellan det att den uppträder på en plats och till nästa gång och då endast i enstaka exemplar. En annan egendomlig orkidé, Korallroten (*Corallorrhiza innata*) vars rot liknar en korall från Söderhavet och bildar ett litet fågelbo träffade jag även på Bredgårdsskogen. Jag kan inte här upprepa alla intressanta och märkvärdiga växter jag träffat på under mina vandringar i skog och mark ty de är så många. En del är intressanta på ett sätt, andra på ett annat, så t.ex. är Springkornet (*Impatiens noli tangere*) som är ganska vanlig men som kanske inte observeras så mycket, intressant för hur den sprider sitt frö. Då fröet är moget kastar det med en liten väl hörbar smäll fröet flera meter från platsen. En annan mindre vanlig gräsart (*Stipa pennata*) har ett 30cm långt spiralvridet borst fastsatt på fröet. När fröet är moget kastas det iväg en bit och är marken mjuk borrar borstet ned fröet i myllan. Så har vi de insektsätande växterna av vilka vi i Sverige har tre arter. Tätörten (*Pinguicula vulgaris*) har blå blommor och liknar en liten viol samt Soldaggen (*Drosera*) finnes i tre olika sorter med vita blommor och rödbruna blad. Alla dessa fångar mindre insekter med sina blad som alstrar en klibbig vätska där djuren fastnar och sedan upplöses av en vätska som liknar våran matsmältningsvätska varefter bladet stöter bort resterna. Detta var blott ett litet axplock av vad som finnes i naturen.

En annan sak jag även varit mycket intresserad av under hela min levnad är fisket med metspö. Visst har jag varit med även om andra fångstmetoder, men det finns dock icke något som fiska med metspö för då känner man sig aldrig säker när flötet skall dra iväg åt botten och om det skall bli en stor fisk eller bara en liten Löja. Nu har jag följt mitt liv som hastigast genom 72 och ett halvt år. Detta kan inte anses som en lång tidsrymd, men vad har inte hunnit komma på denna tid till människorna. Vid min barndom plöjdes och harvades jorden med dåliga plogar och harvar dragna av hästar eller oxar, säden såddes för hand och skördades med lie. Hur det nu är vet alla. Skogen var inte värd många kronor, nu är det den största nationalinkomsten. Av maskiner fanns det inga andra än de som drogs av djur t.ex. tröskverk eller av ånga såsom lokomotiv, ångbåt och dylikt. Inga bilar, ingen radio, inga flygmaskiner, ingen elektrisk kraft, inga bekvämligheter i bostäderna såsom vatten och avlopp, elljus och elspisar, kyl- och värmeskåp m.m. Men är människorna något lyckligare tro? Knappast.

Detta är skrivet fars dag, även denna dag en nymodighet som inte har annan betydelse än ekonomisk vinst för affärsfolket, i Karlskoga den 11 november 1956 av f.d. Trädgårdsmästare Axel Larsson.